

go i na teorii nauczania wychowującego.

Proponując własną typologię, Autor poszedł krok dalej, mianowicie starał się również udowodnić, że wszystkie wymienione przez niego zasady edukacyjne są możliwe do zastosowania na lekcjach religii. Poczynione w tym celu liczne obserwacje i podane konkretne przykłady lekcji oraz opinie katechetów dają podstawę w ich uwiarygodnieniu, są dowodem na to, że owa typologia jest dobrze osadzona w realiach współczesnej szkoły, w realiach zajęć katechetycznych.

W przyszłości warto byłoby w tym celu podjąć dalsze badania, być może już o charakterze eksperymentalnym, które weryfikując taki model zasad, rzuciłyby więcej światła na ich efektywność, a

głównie na ich związek z efektywnością procesu nauczania katechetycznego.

Książka napisana jest komunikatywnym językiem, a także dobrą polszczyzną, a treści w niej zawarte są przedstawione jasno i klarownie, rozwój myśli jest spójny logicznie. Autor umie łączyć teorię z badaniami empirycznymi, które podaje wyczerpującej analizie tak ilościowej jak i jakościowej. Jest doskonale zorientowany w problematyce katechetycznej, tak polskiej jak i europejskiej, a także w problematyce pedagogicznej. Nie obce są mu również obszary wiedzy psychologicznej. Recenzowaną książkę gorąco polecam alumnom seminariów duchownych, katechetom, ale i studentom kierunków pedagogicznych oraz nauczycielom.

Marian Śnieżyński

Teologia dogmatyczna i jej przekaz,

red. ks. dr. Stanisława Kozakiewicza,

Instytut Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie,

Olsztyn 2003, stron 143

Wśród wielu prób samodefinicji człowieka jest też i taka, która określa go jako istotę szukającą. Jeden z bardziej godnych uwagi polskich ludzi pióra ostatniej doby, Andrzej Kijowski, dał temu trafny

literacki wyraz w następujący sposób: „Człowiek jest jedynym na świecie istnieniem, któremu nie wystarcza czasu, aby nauczyć się żyć. Mrówka, która wylęgnie się z jajka, wie już wszystko, co ma czy-

nić. I nigdy się nie pomyli; ptak wylatujący z gniazda jest dojrzłym ptakiem, a starzec umiera płacząc, że nie zrozumiał swego powołania. Aby je zrozumieć, człowiek musi szukać (...)"'. Wydaje się, że to przekonanie o nieustannym poszukiwaniu odpowiedzi na wiele ludzkich pytań, wśród których szczególne miejsce przypada rzeczywistości przekraczającej sam podmiot pytający, stało u podstaw niniejszej publikacji.

Prezentowana pozycja *Teologia dogmatyczna i jej przekaz*, wydana przez Instytut Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie (Olsztyn 2003), będąca pracą zbiorową pod redakcją ks. dr. Stanisława Kozakiewicza, jest pokłosiem sympozjum dogmatyków polskich, które odbyło się w Gietrzwałdzie w 2002 roku. Organizatorzy tego ubiegłorocznego naukowego zjazdu na czele z prezesem polskich dogmatyków, ks. bp. dr. Jackiem Jezierskim, okazali się ludźmi bardziej syntezy i całościowego oglądu sytuacji niż drobiazgowej analizy i niekiedy przesadnych sporów o szczegóły. Odważnie wytyczając tytuł i tym samym problematykę zjazdu, wezwali wszystkich jego uczestników do odpowiedzi na zasadnicze pytanie o kształt chyba najważniejszej współczesnej gałęzi teologii systematycznej, jaką jest teologia dogmatyczna. A przy tym

było to wezwanie do refleksji nie tylko nad merytoryczną zawartością tej dyscypliny, lecz także nad jej metodologią. Przy czym akcent położono na aspekt dydaktyczny, czyli elementy związane z przekazem teologicznych treści.

Teologia stoi zawsze przed trudnym zadaniem ujawniania rzeczywistości boskich w sposób ludzki. To nie do uniknięcia napięcie, związane z odkrywaniem, odczytywaniem i wypowiadaniem przez każdą ludzką generację niezmiennych treści Objawienia zawartych w Piśmie Świętym i Tradycji, winno jednak owocować nowym zaczynem dla poszerzania przestrzeni ewangelicznego orędzia. A ostatecznie odpowiadać na owe trudne pytania człowieka, uwikłanego w trud swojej egzystencji i nierzadko tracącego z oczu swoją transcendentálną perspektywę, a przecież, choć jest on ograniczony, to jednak zawsze otwarty na nieskończoność (*capax Dei*).

Redaktor omawianej książki, Stanisław Kozakiewicz – jak sam wyznaje we *Wstępie* – przyjął trójstopniowy układ porządkujący całą tematykę (wykład, podręczniki i ćwiczenia), aby rzetelnie oddać przebieg sympozjum. W takim kluczu ujęta sama teologia dogmatyczna i jej przekaz nie tylko wiernie odzwierciedlają treść dogmatycznych debat na Mazurach,

ale zdają się też gwarantować skuteczne jej nauczanie. Tacy znani i uznani uczestnicy sympozjum jak J. Majewski, T. D. Łukaszuk, S. Wielgus, Z. J. Kijas, L. Balter, K. Guzowski, J. Bolewski, K. Gózdź, E. Adamiak, prezentujący różne ośrodki akademickie kraju, podjęli szereg ważnych kwestii. W sposób kompetentny podzielili się w swoich wystąpieniach dojrzałymi przemyśleniami właśnie na temat wymagań publicystyki teologicznej, języka przekazu, uwagami na temat podręczników teologii dogmatycznej zarówno rodzimych jak i będących tłumaczeniami oraz spostrzeżeniami odnośnie do prowadzenia ćwiczeń (programy, źródła, metody). Wracając ponownie do trójczłonowego ujęcia teologii dogmatycznej należy zauważyć i to, że jest to wyraz pójścia za wskazaniem *Ratio institutionis*, których polska wersja znana pod tytułem *Zasady formacji kapłańskiej* wyraźnie zaleca ożywienie wykładów poprzez paralelne do nich

ćwiczenia oraz opracowywanie przez wykładowców solidnych podręczników dla studentów teologii. Polscy dogmatycy otworzyli się tu nie tyle na ducha czasu, co na Ducha, który idzie ze wskazań Soboru Watykańskiego II, adhortacji *Pastores dabo vobis*, Kodeksu Prawa Kanonicznego i zaleceń Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego.

Ostatecznie jedynie należy pogratulować ks. Kozakiewiczowi, pracownikowi naukowemu Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, który uprzystępnia i upowszechnia owoce tego interesującego sympozjum w postaci druku zwanego, jakim jawi się omawiana książka. Dlatego po lekturze tej cennej i fachowej pracy chciałbym gorąco zachęcić zarówno adeptów jak i długoletnich już wykładowców do studium tej udanej pozycji na temat zgłębiania prawd chrześcijańskiej wiary i nimi się dzielenia, zwłaszcza w formie akademickich wykładów.

o. Andrzej Napiórkowski OSPPE

Ugo Vanni, „*Divenire nello Spirito*”. *L'Apocalisse guida di spiritualità*, Roma 2001, stron 234

Książka zredagowana przez Ugo Vanniego została opubliko-

wana w roku 2001 we Włoszech. Jej autor znany jest z krytycznych i